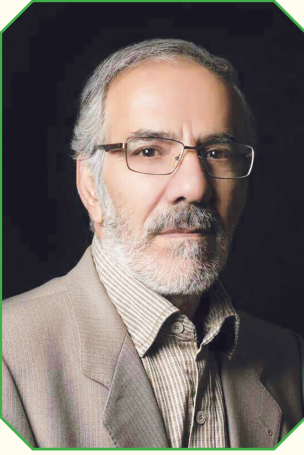

قسمت چهل و چهارم

رفراندوم؛

برگی از اوراق خاطراتم!

محمد رجبی

شاپور با تقدیم لایحه قانونی به هیئت‌رئیس مجلس، خواستار اعاده حیثیت از محکومان دادگاه نظامی از تاریخ ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به این سو و محاکمه همه نخست‌وزیران و وزیران دولت‌های ۲۵ سال اخیر شد.

نخستین تصمیمات او:

برداشتن تصاویر رسمی شاه از دفاتر سفارتخانه‌های ایران در خارج از کشور است.

برنامه‌های بختیار در دوران ۳۷ روز نخست‌وزیری:

تصمیم قانونی دایر به ابراز رای اعتماد به دولت آقای شاپور بختیار نخست‌وزیر

رئوس برنامه‌های فوری دولت:

برنامه دولت آقای شاپور بختیار (نخست‌وزیر)

خداوندا مرا یاری ده که در این لحظات حساس کشورم و در این مکان مقدس که فضای آن طنین‌انداز صدای رادمردانی ازجان‌گذاشته بوده جز خیر و صلاح مردم و جز راستی و صداقت کلمه‌ای نگویم. ریاست محترم مجلس شورای ملی، خانم‌ها و آقایان در تاریخ پر نشیب و فراز کشور کهنسال ما ایام تاریکی وجود داشته که اگر به دیده تحقیقی بنگریم اغلب دستاورد غلبه اجانب در ایام تسلط موقت آن‌ها بوده است خطرات کثونی که موجودیت و وحدت کشور را تهدید می‌کند اگر به‌ظاهر از درون کشور و معلول فساد و عدم لیاقت دولت‌های ۲۵ ساله اخیر بوده روزبه‌روز روشن‌تر می‌شود که یک توطئه بین‌المللی عظیمی برای تضعیف و خدای‌نخواسته تجاوز به موجودیت و حاکمیت ایران است.

قبل از حضور در این مکان مقدس به همگان اعلام نمودم که اگر نخست‌وزیر این کشور بشوم یک نخست‌وزیر مسئول خواهم بود و کلیه سنن پارلمانی و آزادی‌های فردی و اجتماعی را در مدنظر خواهم داشت. در صورتی که نمایندگان محترم که به اکثریت آراء بنده را کاندیدای نخست‌وزیری نمودید به دولت من رأی اعتماد بدهید می‌توانید اطمینان داشته باشید که روح و کلام قانون اساسی که پیوند ناگسستنی با مذهب اسلام دارد همواره محترم شمرده خواهد شد؛ و همان‌طور که بارها به‌طور غیرمستقیم حضور نمایندگان محترم عرض شد این‌جانب خود را متعهد و ملزم می‌دانم که هر دسیسه و هر فرد یا تشکیلاتی که برای تجاوز به وحدت و یگانگی ملت ایران تحمیل شود به تمام قوا برای خنثی کردن آن مرا با نیروی لایزال ایمان و پشتیبانی ملت و قدرت ارتش که یکی از ارکان مهم ثبات و استقلال کشور است روبرو خواهد دید.

دولت اینجانب نتیجه مسلم انقلابی است که از دو سال پیش برای رفع تجاوزات مستمر و فجاج غیرقابل‌توصیف که در کشور متداول گردیده است. دولت اینجانب به اصول اهداف جبهه ملی ایران همواره چشم دوخته و در راه تحقق آن‌ها کوشش خواهد نمود.

در این موقع که خزانه دولت خالی و اکثر کارخانه‌های کشور تعطیل می‌باشند من از شما افراد کشور و نمایندگان محترم تقاضا دارم که از بذلتوجه در مورد به کار انداختن چرخ‌های اقتصادی کشور که ضامن استقلال و رفاه ملت است کوتاهی نفرمایند، باید به دولتی که در شرایط بسیار دشوار کنونی و با کمال حسن نیت و با نهایت صمیمیت می‌خواهد بر طبق اصول و تعالیم عالیه اسلام و قانون اساسی و اعلامیه جهانی حقوق بشر کشور را به سوی یک رژیم متمدن و خالی از فساد و تباهی سوق دهد حداقل فرصت را داد. اکنون با نهایت توقیر برنامه کوتاه‌مدت دولت را به حضور نمایندگان محترم تقدیم می‌نمایم و برای اجتناب از اطاله کلام برنامه تفصیلی و درازمدت را نیز تکثیر نموده و در اختیار آقایان محترم خواهم گذارد.

ادامه دارد...

بختیار سیاست‌مداری بود که به نظام مشروطه به هر شکلی (مشروطه پادشاهی و مشروطه پارلمانی) اعتقاد داشت. گرایش شدید او به حکومت‌مسیوالبان دموکرات حاوی این طرز نگرش اوست. با آن‌که حکومت آن زمان ایران به ریسمانی بند بود اما شاپور آن را اصلاح‌پذیر می‌دانست و معتقد بود می‌تواند با پذیرش این پست و انجام اصلاحات اساسی هوای تازه‌ای به مملکت وارد کند. شاپور نه به نظام آریامهری تن داد و نه به طرح جمهوری اسلامی. او در تقابل با این دو، راه‌حل سومی را که همان برقراری نظامی دموکراتیک، دولتی سکولار و قانون‌مند، احیای مشروطه پارلمانی و اجرای تمام و کمال قانون اساسی مشروطه بود، پیش روی ملت قرارداد.[۶۶] بختیار برخلاف دوستان و رهبران جبهه ملی که با موج انقلاب و خمینی همراه شدند، تز فکری و موجودیت جمهوری اسلامی را رد کرد و تلاش خود را برای جلوگیری از استقرار این نوع حکومت آغاز نمود.

هدف دیگر او زدودن روح انفعال و خودمردگی و پراکندگی شخصیت‌های دموکرات سکولار آن زمان و جلوگیری از ورود روحانیون به دستگاه دولتی و برقراری حکومت دینی و چیرگی مطلق آنان بود.

اخذ رای اعتماد از مجلس:

بختیار دولت خود و برنامه آن را در ۲۰ دی ۱۳۵۷ به مجلسین (شورای ملی و سنا) معرفی کرد. در ۲۶ دی ۱۳۵۷ بختیار به همراه وزرایش با ۱۹۹ رأی موافق، ۴۳ رأی مخالف و ۱۳ رأی ممتنع از مجلس رأی اعتماد گرفت. مجلس شورای ملی قبلاً به او رأی اعتماد داده بود. تنها دقایقی پس از اخذ رأی اعتماد محمدرضا شاه که در فرودگاه انتظار می‌کشید، در ۲۶ دی ۱۳۵۷ به همراه فرح پهلوی از کشور خارج شد. در آخرین لحظات خروج شاه از ایران، بختیار به وی اطمینان داد که تمام تلاش خود را برای حفظ کشور به کار بندد. ۱۶ بهمن ۱۳۵۷ بختیار در مجلس شورای ملی گفت:

دولت او که همواره به اهداف جبهه ملی چشم خواهد دوخت ثمره انقلابی است که از ۲ سال پیش در گرفته و او میراث دار ۲۵ سال آشفتنگی است که هیچ سهمی در آن جز زندان، تبعید و گوشه‌نشینی نداشته است.

دیدار با شاه پس از رأی اعتماد:

دقایقی پس از اخذ رأی اعتماد بختیار از مجلس، محمدرضا شاه که در فرودگاه منتظر هواپیما بود، پس از مشایعت بختیار در فرودگاه مهرآباد، ایران را ترک کرد. بختیار می‌دانست که شانس اندکی برای برگرداندن اوضاع کشور به نفع خود، آرام کردن اوضاع، اعمال اصلاحات شدید و محکم کردن جای پای خود دارد. عباس میلانی می‌نویسد: «بختیار سعی داشت این تفکر را القا کند که وی باعث خروج شاه از ایران شده است. در عین حال می‌دانست که اگر در جشن گرفتن به خاطر خروج شاه از ایران یا در اصلاحات خود زیاده‌روی کند، حمایت ارتش را که در حال حاضر تنها نقطه اتکانش بود، از دست خواهد داد.»

سخنرانی در مجلس سنا:

بختیار در هفتمین روز صدارت خود، سخنانی در مجلس سنا ایراد کردند. ایشان در این سخنرانی به برگزاری عبد قربان (اشاره کرده و پس از نام بردن از علی شریعتی، عبارت رحمة الله علیه را استفاده کردند.

نخستین اقدامات پس از نخست‌وزیری:

شاپور بختیار: «من معتقدم که اگر مصدق را حتی در سال ۱۳۱۰ که می‌خواستند بکشند، کشته بودند و ملی کردن نفت هم باعث شهرتش نشده بود باز همان خدمتی که در روشن کردن افکار مردم راجع به دموکراسی و حکومت پارلمانی کرده بود، برای باقی‌ماندن نامش در تاریخ ایران کافی بود. بختیار در همان بدو نخست‌وزیری با حضور در احمدآباد، تمهیدگاه مصدق و سوگند یاد کردن بر مزار او با آرمان‌های مصدق بار دیگر تجدید میثاق کرد. پس از سقوط مصدق این نخستین بار بود که نخست‌وزیری، اولین سخنرانی خود را با ادای احترام به مصدق، در کنار تصویر او و نگین خواندن کودتای ۲۸ مرداد آغاز می‌کرد.[یادداشت ۴] بختیار همواره خود را شاگرد مکتب مصدق می‌دانست و یکی از آرمان‌های او پیاده‌سازی مجدد اهدافی بود که مصدق سال‌ها برای آن جنگیده بود.

در خصوص نحوه انتخاب بختیار به این سمت گمانه‌زنی‌های مختلفی صورت گرفته است. هوشنگ نهاوندی در فصل پایانی کتاب خود، آخرین تلاش‌ها و آخرین دسیسه‌ها نوشته است که فرح پهلوی مسبب اصلی انتصاب شاپور بختیار به ریاست دولت بوده و ۳ ماه قبل از آن‌که شاپور در کاخ نیاوران با شاه ملاقات داشته باشد در ویلای محمدعلی قصبی در خفا با او ملاقات کرده است. بنا به گفته برتران دوکاستل باژاک [یادداشت ۳] «فرح پس از اظهار هم‌عقیدگی با شاپور مایل بود که شاه به دلیل وضعیت وخیم جسمانی و بیماری‌اش هرچه زودتر ایران را ترک کند و انتقال آرام قدرت از همسرش به ولیعهد که هنوز به سن تاج و تخت نرسیده بود روی دهد.» اما فرح پهلوی در خاطرات خود اولین ملاقاتش را با بختیار را پس از نخست‌وزیری او، در اواخر نیمه آذر ۱۳۵۸ می‌داند. علاوه بر این فرح در ماجرای انتصاب شاپور بختیار برای انگلیسی‌ها نقشی قائل نیست. او معتقد است ناصر مقدم، آخرین رئیس ساواک و غلامعلی اویسی نقش زیادی در معرفی و پیشنهاد بختیار به شاه داشتند.

مخالفان نخست‌وزیری بختیار:

بختیار علی‌رغم مخالفت جبهه ملی و بدون توجه به رأی شورای مرکزی مبنی بر خودداری اعضا از پذیرش نخست‌وزیری این سمت را قبول کرد. با توجه به عدم تمکین بختیار از این موضوع او از جبهه ملی طرد شد و تمامی اعضای آن در رأی‌گیری که در این خصوص به‌عمل آمده بود، (حتی بدون رأی ممتنع) رأی به اخراج بختیار از جبهه ملی و همین‌طور حزب ایران دادند. بسیاری از دوستان و هم‌حزبی‌های بختیار او را خائن و سلطنت‌طلب خواندند و او را متهم کردند که با نخست‌وزیر شدنش اعتبار و حیثیت جبهه ملی و خط مصدق را از بین برده و تک‌روی کرده است. این در حالی بود که به‌زعم بختیار، وی به هدف حزبی که کسب قدرت از طریق مخالفت قانونی است، پایبند بود و اکنون که بالاترین منصب قانونی ممکن در حکومت پهلوی به او پیشنهاد شده بود، دلیلی برای امتناع از پذیرش نمی‌دید.

جبهه ملی از بختیار حمایت نکرد:

بختیار، پس‌ازاین‌که یاران حزبی قدیمی‌اش را با خود همراه ندید، با توجه به‌دشواری انجام‌وظیفه در پیامی در دی‌ماه ۱۳۵۷، دست همیاری به‌سوی مردم دراز کرد و در انتهای پیامش بی‌نی از چکامه مرغ طوفان غلامعلی رعدی آذرخش‌ی چاشنی کرد.

مرغ طوفان:

من مرغ طوفانم نیندیشم ز طوفان موجم، نه آن موجی که از دریا گریزد

اشاره وی به این شعر باعث شد که بعدها هم موافقان و هم مخالفان او از او با عنوان مرغ طوفان یاد کنند. پس از پذیرش نخست‌وزیری، بسیاری از افراد، نظیر طبقه متوسط شهری، روشنفکران، سازمان‌های سیاسی چپ، ملی‌گرا و لیبرال از او حمایت نکردند و به افرادی تبدیل شدند که ظاهراً خواسته و آرمانشان برقراری نظام اسلامی بود.[۵۷]

حامیان نخست‌وزیری بختیار:

«من صدایم را به پشتیبانی از آقای شاپور بختیار با سربلندی هرچه‌تمام‌تر بلند می‌کنم، حتی اگر این صدا در فضا تنها بماند. من از تنها ماندن هرگز هراسی به دل راه نداده‌ام ولی این بار می‌ترسم، نه به خاطر خودم بلکه به خاطر آینده این مملکت و سرنوشت همه آن‌ها که دوستشان دارم.»

مهشید امیرشاهی:

افرادی که در آن زمان حامی دولت بختیار بودند، از تعداد انگشتان دست تجاوز نمی‌کرد. مهشید امیرشاهی ازجمله معدود کسانی بود که به‌صورت علنی از بختیار حمایت کرد و در شماره ۱۷ بهمن ۱۳۵۷ در روزنامه آیدگان مقاله‌ای با عنوان «کسی نیست از بختیار حمایت کند؟» منتشر کرد. او در مصاحبه‌ای بختیار را به‌عنوان «جلوه و اسوه کمال انسانی و خرد» ستود. در یکی از رمان‌های امیرشاهی، راوی داستان بعد از شنیدن خبر نخست‌وزیری بختیار با خود می‌گوید: پس بالاخره اوضاع خوب شد. آرزوی آدم‌هایی مثل من بالاخره به حقیقت پیوست. از فردا، می‌توانم زندگی کنیم، تحت حمایت یک دولت محبوب که کنترل را به دست خواهد گرفت، اصلاحات را آغاز خواهد کرد و امنیت را برقرار خواهد ساخت.

اهداف بختیار از پذیرش نخست‌وزیری:

روایت فرح سرکوهی از نخست‌وزیری بختیار:
محمدرضا شاه در ادامه انتخاب‌هایش در اواخر سال ۱۳۵۷ دستور آزادی بختیار را از زندان صادر کرد و از وی به ناچار در دیداری خصوصی در کاخ نیاوران تهران می‌خواهد که مقام نخست‌وزیری ایران را قبول کند.[۴۷]

شاه در این خصوص می‌گوید: «در این هنگام بود که شاپور بختیار، یکی از اعضای جبهه ملی به‌وسیله سپهبد مقدم، رئیس ساواک، از من تقاضای ملاقات کرد. من قبلاً به‌وسیله جمشید آموزگار نخست‌وزیر سابق تماسی با بختیار داشتم و همچنان به کوشش خود برای تشکیل یک دولت ائتلافی ادامه می‌دادم. در این اواخر درحالی‌که سنجایی همچنان به اظهارات تحریک‌آمیز خود ادامه می‌داد شاپور بختیار روشی معتدل‌تر داشت و تقریباً سکوت کرده بود. در نتیجه شاپور بختیار را به حضور پذیرفتم؛ و اگر اشتباه نکنم سپهبد مقدم شخصاً وی را شبانه و در خارج از ساعات متعارف ملاقات، به کاخ نیاوران هدایت کرد. بختیار در این ملاقات مکرراً نسبت به مقام سلطنت اظهار وفاداری کرد و کوشید به من ثابت کند که تنها کسی است که می‌تواند در دوران دشوار دولت را تشکیل دهد. او می‌گفت مایل است تمام ترتیبات مندرج در قانون اساسی را رعایت کند بدین معنی که قبل از مسافرت من به خارج از کشور به‌عنوان تعطیلات، یک شورای نیابت سلطنت تشکیل دهد و از دو مجلس رأی اعتماد بگیرد. این شرایط برای من قابل‌قبول بود. بختیار با دشواری کابینه خود را تشکیل داد و از مجلس رأی اعتماد گرفت؛ اما فرصت نیافت برنامه خود را که برای خیرنگاران وسایل ارتباط‌جمعی شرح داده بود به مرحله اجرا درآورد. جالب آنکه از همان روز نخست دوستان سیاسی‌ش در جبهه ملی برای سقوط او کوشیدند»

روایت عباس میلانی:

اما عباس میلانی با استناد به کتاب «پاسخ به تاریخ» در سایت بی‌بی‌سی فارسی از قول شاه چنین می‌نویسد:

با بی‌میلی و آکراه و به خاطر فشار خارجی، با انتصاب بختیار به سمت نخست‌وزیری موافقت کردم. همیشه او را دوستدار انگلیس و جاسوس پترولیوم انگلیس می‌دانستم؛ اما بالاخره بعد از دیدار با لرد جرج براون،

وزیر امور خارجه وقت انگلیس تصمیم گرفتیم نام بختیار را به‌عنوان نخست‌وزیر اعلام کنیم، چراکه دیگر برگ برنده‌ای نداشتیم.

قبول خروج شاه:

بختیار، از اعضای شورای مرکزی جبهه ملی، با ارائه شرایط ۷ گانه‌ای (شاه از کشور خارج شود و تعهد نماید که از این به بعد سلطنت نماید و نه حکومت، انتخاب وزرا منحصر به خودش باشد، ساواک منحل شود (تبعید ۱۴ تن از نظامیان سرسخت ازجمله غلامعلی اویسی)، زندانیان سیاسی آزاد شوند، شرایط آزادی مطبوعات فراهم شود، بنیاد پهلوی به دولت منتقل شود و کمسیون شاهنشاهی که در تمام امور دخالت می‌کند حذف شود) پذیرفت که ریاست یک دولت غیرنظامی را بر عهده بگیرد. شاه با قبول تمامی شرایط او در ۹ دی ۱۳۵۷ بختیار را به نخست‌وزیری منصوب کرد.[۴۹]

آگهی

آگهی موضوع ماده ۳ و ماده ۱۳ آئین نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی

برابر رای شماره ۱۳۹۹۰۳۱۱۰۱۶۰۰۱۶۹۷ هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی حوزه ثبت ملک سپیدان (اردکان) تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی آقای روح اله بهروزیان دهنو فرزند صفر بشماره شناسنامه ۸ صادره از سپیدان در یک باب خانه به مساحت ۹۵/۱۸ متر مربع پلاک ۴۰ فرعی از ۸۴۶ اصلی واقع در قطعه یک بخش شش فارس مشهور به مارگان خریداری از مالک رسمی آقای محمود بهروزیان دهنو محرز گردیده است. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دو ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض ، دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۳۹۹/۰۲/۲۴

تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۳۹۹/۰۳/۰۸

م. الف ۱۵ : ۳۳۳۲۰ / ۱۹۲۳۱۱

محسن مظفری نیا رئیس ثبت اسناد و املاک

آگهی موضوع ماده ۳ و ماده ۱۳ آئین نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی

برابر رای شماره ۱۳۹۹۰۳۱۱۰۱۶۰۰۱۶۹۶ هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی حوزه ثبت ملک سپیدان (اردکان) تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی آقای حسین سعیدی فرزند ابوالقاسم بشماره شناسنامه ۳۲۹ صادره از سپیدان در یک باب خانه به مساحت ۱۰۰ متر مربع پلاک ۴۱ فرعی از ۸۴۶ اصلی واقع در قطعه یک بخش شش فارس مشهور به مارگان حصه مشاعی خود متقاضی محرز گردیده است. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دو ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض ، دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۳۹۹/۰۲/۲۴

تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۳۹۹/۰۳/۰۸

م. الف ۱۶ : ۳۳۳۲۱ / ۱۹۲۳۱۲

محسن مظفری نیا رئیس ثبت و اسناد و املاک

آگهی موضوع ماده ۳ و ماده ۱۳ آئین نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی

برابر رای شماره ۱۳۹۹۰۳۱۱۰۱۶۰۰۱۷۲۱ هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی حوزه ثبت ملک سپیدان (اردکان) تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی آقای افراسیاب مرادی دالینی فرزند ویسی بشماره شناسنامه ۵۶۱ صادره از سپیدان در یک قطعه باغ به مساحت ۴۶۱/۱۵ متر مربع پلاک ۱۹۷۵ فرعی از یک اصلی واقع در قطعه یک بخش شش فارس مشهور به دالین حصه مشاعی خود متقاضی محرز گردیده است. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دو ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض ، دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۳۹۹/۰۲/۲۴

تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۳۹۹/۰۳/۰۸

م. الف ۱۷ : ۳۳۳۲۹ / ۱۹۲۳۲۱

محسن مظفری نیا رئیس ثبت و اسناد و املاک